MIELIPIDE

Laittaisivat sillat kuntoon tai antaisivat autokoon pysyä vanhallaan, ei maaseudulla kaivata yhtään enempää kiusantekoa. **NIMIMERKKI MYY VERKON KESKUSTELUSSA**

LUKIJALTA

Osuuskunnista apu julkiseen terveydenhuoltoon

Hallitustiellä on aika tehdä täyskäännös, koska sote (sosiaali- ja terveydenhuolto)- ja kuntauudistus eivät ole sujuneet hallitusohjelmaan kirjatulla tavalla.

On merkittävää huomioida suomalaisen erikoissairaanhoidon ja tutkimuksen korkea ammattimaisuus ja erityisesti kehitys, joka on tapahtunut monilla alueilla kuntien yhteistyönä.

Miten kunnat voisivat yksin suoriutua niin mittavista nyt hallituksen niille kaavailemista sote-huollon tehostustehtävistä? Ne on ennemminkin riisuttava kunnilta laajemmille harteille heikkojen talousnäkymienkin pakottamina.

Keskustan puheenjohtajan Juha Sipilän mielestä kuntien rajojen siirtely on turhaa. Sipilän mielestä sote-palvelut pitäisi voida tuottaa useilla erilaisilla malleilla, esimerkiksi keskustan kotikunta-maakuntamallilla.

Bruttokansantuotteen pitäisi kasvaa peräti 10–20 prosenttia, että pystyttäisiin ylläpitämään nykyistä sote-systeemiä, toteaa jyväskyläläinen yleislääketieteen professori Mauno Vanhala. Tilanne on vaikeampi kuin 1990-luvulla.

Vanhalan mielestä on kuitenkin mahdollista turvata sote-palvelut. Keski-Suomessa hän esittää ratkaisuksi lääkärien ja hoitajien osuuskuntaa, joka järjestäisi 250 000 asukkaan maakunnan palvelut. Tuottajia voisivat olla osuuskunnan lisäksi esimerkiksi kunnat ja kuntien liikelaitokset. Pirkanmaa ja

Satakunta siis yhteen kolmena sote-alueena.

Hallituksen sote-linjaus ei myöskään Vanhalaa vakuuta. Vastuu annettaisiin liian pienille alueille. 50 000 asukasta on erikoissairaanhoidon kannalta aivan liian vähän.

Jos alueille ei saada yhtä ”konetta” ja yhtä rahoitusta, potilaiden eriarvoistuminen jatkuu. Osuuskunta voisi tuottaa yhteistä etua koneeseen välittävää energiaa.

Osuuskunnan ideana on se, että ihmisiä voidaan palkita kannustavasti. Palkkio tulisi tehdystä työstä, kun se nykyisin tulee lähinnä käytetystä ajasta.

Osuuskunnan työalaa olisi aluksi yhdistetty erikoissairaanhoito ja perusterveydenhuolto. Alun jälkeen hengähdettäisiin ja vasta parin vuoden päästä mukaan tulisi sosiaalihuoltoa.

Vain viisi prosenttia terveydenhuollon asiakkaista on vakituisia sosiaalitoimen asiakkaita. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon raja sen sijaan ylitetään Keski-Suomessa monta sataa tuhatta kertaa vuodessa, Vanhala selvittää.

Uusi osuuskunta- tai kuntayhtymäkone saisi taustakseen nykyistä voimakkaamman erityisvastuualueen (erva). Potilastietojärjestelmät koordinoitaisiin ervan johdolla. Miljoonapiirillä olisi valta päättää, mihin keskitetään keskoset, mihin lasten palovammojen hoito tai aivokirurgia. Vaativia leikkauksia ei tehtäisi pienissä kioskeissa, koska niissä voi tulla enemmän komplikaatioita.

Terveydenhuolto saisi yksikanavaisen rahoituksensa suoraan Kelalta, valtiolta, kotitalouksilta ja kunnilta. Tämä ehdotuksen kohta on kunnille kipeä. Esimerkiksi Kuntaliitto vastustaa valtionosuuksien jakamista suoraan terveyspalvelujen järjestäjälle.

Ilkka Hyttinen
Jämijärvi

PEKKA FALI

Oma ruuantuotanto riittävän vahvan armeijan ohella on maanpuolustuksen tärkeimpiä tukijalkoja, Risto Karhula kirjoittaa.

Maatalouden vihapuhetta eduskunnassa

Kansanedustaja Jörn Donner (r.) ilmoitti Helsingin Sanomissa 6.9. olevansa maatalouden suuri vihamies.

Odotin, että eduskunnan puhemies reagoisi julkisuudessa tähän vihapuheeseen. Entä RKP:n puheenjohtaja ja puolustusministeri?

Oma ruuantuotanto riittävän vahvan armeijan ohella on maanpuolustuksen tärkeimpiä tukijalkoja. Myös MTK:lta odotin jonkinlaista vastinetta valtakunnallisen päättäjän taholta maatalousväestöä vastaan kohdistuneeseen vihapuheeseen.

Koska kommentteja ei näkynyt, kirjoitin asiasta Helsingin Sanomien mielipideosastolle. HS on kuitenkin puolensa valinnut eikä julkaissut kirjoitustani.

Sekä Donnerin että muitten maatalouden vihaajien pitäisi kuitenkin muistaa, että kyseessä on tärkein ammatti. Hätätilassa nimittäin ihminen tulee toimeen jopa ilman Donnerin kirjoja, mutta ilman ruokaa ei, ja ruuan tuottaa maanviljelijä.

Jörn Donner on ilmoittautunut maatalouden vihamieheksi.

Vihaajien kannattaisikin lopettaa maataloustuotteiden käyttö. Lopettaa siis syöminen. Kuukauden kuluttua saattaa viikatemies jo tulla kolkuttelemaan ovelle.

Koska maatalousvihaajat väittävät maatalouden olevan suuri Itämeren saastuttaja, syömisen lopettamisesta saataisiin sekin hyöty, että heidän osaltaan maanviljelijän ei tarvitsisi tuottaa sitä saastuttavaa ruokaa.

Maanviljelijöitä ajetaan entistä ahtaammalle EU-byrokratian, uusien direktiivien ja tiukennusten takia. Ei siinä enää tarvittaisi lisäkuormitusta vihaajilta. Viljelijät voivat lyödä ”hanskat tiskiin”.

Ulkomaisten ylijäämäruokaerien varaan ei kuitenkaan missään tapauksessa saa valtakunnan ruokahuoltoa jättää.

Risto Karhula
Kauhajoki

Know how menetetty

Juuri tämän tyyppiset yritykset kuin Metso, Konecranes, Kone, STX ynnä muut ovat vuoden 2000 jälkeen menneet valtavirran mukana ja ulkoistaneet voimakkaasti toimintojaan alihankkijoille ja ihan vuokratyövoimaan asti.

Näillä toimilla on jouduttu monikantaiseen ongelmaan, joka on eskaloitunut siihen, että know how -käsite on karannut. Tämä on nakertanut erityisesti kehitys- ja suunnittelutuotantoa kaikkinensa.

Herää kysymys: miksi? Ovatko johtoporras ja isot osakkeen omistajat olleet liian kunnianhimoisia yrityksen menestykseen vai onko kyseessä pelkästään ahneus? Vai olisiko lisänä euron liiallinen vahvuus? Kaikki edelliset syyt ovat tuloksen summa.

Joka tapauksessa nykyinen hallitus ei ole ollut kartalla laisinkaan. Ihmiset voivat juuri nyt huonosti. Moni kyllä arvaili kesällä aivan oikein, että syksystä tulee kamala ja tässä on vielä talvikin edessä...

Juhani Keinänen
Tornio

Ei ollut kotimaista

Ostin S-Marketista puolukkahilloa. Kotimaista metsästin, koska oletin thaimaalaisten keräämien puolukoiden kelpaavan S-ryhmälle.

Toisin kävi. Rainbow-hillon puolukka olikin kiinalaista. Tosin puolukkaa ei ollut 400 gramman purkissa kuin 45 grammaa, mutta ei näytä kotimainen puolukka kelpaavan S-ryhmälle, vaikka sitä on metsä pullollaan.

Hämmästelen.

Osmo Autio
Kauhava

Uta kantaa tekstiviestillä

- Harmittaa, suututtaa, ilahduttaa, ihmetyttää?
- Jaa mielipiteesi muiden lukijoiden kanssa lähettämällä se tekstiviestillä numeroon 173 172.
- Viestin enimmäispituus on 160 merkkiä ja yhden viestin hinta 50 senttiä.
- Viestin alkuun tunnus MT LU.

Palvelusta

”Naismetsuri”, et ole ainoa nainen joka on saanut huonoa palvelua mhy:stä. Metsäyhtiöiltäkään ei saa, mutta niissä on valinnanvaraa. **Akka vaan**

Kunnista

Jos kunnilla ei olisi muuta arvoa kuin peruspalveluiden tuottaminen, ei kuntia tarvittaisi lainkaan. **Ei nimimerkkiä**

Hallituksen kuntauudistus on ideologiaa ei talouspolitiikkaa. Maantieteellisesti pikkukunta Helsinki on terveyden- ja tienhoidossa jaettu pienempiin osiin. **Ei nimimerkkiä**

Alkoholista

Taas täyden kympin kirjoitus, nyt Jouko Rönköltä. Täyttä asiaa. Olen pärjännyt ilman alkoholia jo 56 vuotta, tehkää perässä. **Liisa**

Turmiolan Tiinoja ja Tommia on Suomen hautausmailla enempi kuin sankarivainajia. **Ei nimimerkkiä**

Järkeä vaatimuksiin

Eikö oppositio tajua, ettei voi jakaa lisää palveluja ja karsia vakaantumista? Kerätäänkö ääniä vain? **Sole**

Päivämäärät pois lannanlevityksen säännöistä ja asetuksista. Käytännön järkeä siinä tarvitaan! **Suomen olot**

Kansalaissota rasitti maataloutta

Kansalaissodan vaikutuksia maatalouteen ei ole juuri selvitetty, vaan on kuvattu sodan osapuolten sodankäyntiä ja sen jälkeisiä tapahtumia. 1910-luvulla oli vallalla yksipuolinen lypsykarjatalousvaltainen maatalous, joka huomioi vähän viljanviljelyä sekä juurikastuotantoa. Tämä johti vuonna 1917 elintarvikepulaan, joka oli sodan sytyttimenä.

Jo vuonna 1917 alkoi jakaantuminen kahteen leiriin, vaikka toisaalta oli viljelijöitä, jotka eivät kuuluneet kumpaankaan leiriin missään vaiheessa, vaan viljelivät vain tilojaan. Vuonna 1917 oli kylvölakkoja, jotka haittasivat toukotöitä ja vaikuttivat siten satoon.

Saman vuoden syksynä alkoivat terroriteot, jotka vaikuttivat viljelijäväestöön. Muun muassa Alfred Kordelin ja Pentti Hiidenheimo surmattiin. Yleensä etevämpiä viljelijöitä vainottiin systemaattisesti. Punaiset toimittivat myös pakko-ottoja niin ravinnon suhteen kuin sotajoukkoihinkin.

Maamiesseurojen aloitteet muun muassa meijereiden perustamisesta lykkääntyivät kansalaissodan vuoksi kymmenkuntakin vuotta. Maamiesseurat myös lamautuivat sodan aikana.

Yleistä maatalousnäyttelyä Tampereella ei oltu sodan jälkeen valmiita järjestämään, koska maatalous oli sodan jälkeen huonossa kunnossa. Siihen rohjettiin kuitenkin ryhtyä ja näyttelystä tuli suuri menestys vuonna 1922.

Tuotannon määrää oli sodan jälkeen lisättävä ja harjoitettava monipuolisempaa maataloutta. Jo 1910-luvulla vanha yksipuolinen lypsykarjanhoitovaltainen tuotantojärjestelmä alkoi ”rakoilla” ja vaadittiin myös viljan viljelyn kehittämistä.

Itsenäistymisen yhteydessä se osoittautui välttämättömäksikin, kun Venäjältä ei voinut tuoda enää halpaa viljaa, ja oli kehitettävä valtakunnan turvallisuuden vuoksi omavaraisuutta.

Torpparikysymys haluttiin ratkaista sodan jälkeen myönnytyksenä hävinneelle osapuolelle erityisesti Maalaisliiton tahdosta. Laki tunnettiin lakialoitteen tekijän Kyösti Kallion mukaan nimellä ”Lex Kallio”. Tämä tietysti vaikutti maatalouden rakenteeseen, joka ei ollut toivottava. Uudistus kuitenkin vahvisti sitten talonpoikaisväestöä.

Maatalouden työlliseen väestöön sota vaikutti suuresti, eikä tätä menetystä ole maatalouden kannalta arvioitu. Kansalaissodassa menehtyi 37 000 ihmistä, joista suuri osa oli maatalouden väestöä.

Maatalouden kannalta sodassa olisikin vielä tutkittavaa, sillä kansalaissota on yhä suosittu tutkimuskohde.

Hannu Huvinen

Ruotsista mallia marjametsiin

SAK:n malli jättäisi marjat Maaseudun Tulevaisuuden (20.9.) mukaan metsiin, jos tänne ei oteta ulkomaalaisia marjanpoimijoita. SAK:n mallilla pääkirjoituksessa viitataan oletettavasti siihen, että ulkomaalaiset luonnonmarjanpoimijat olisivat työsuhteessa.

Tästä tuskin seuraa, että marjat jäävät poimimatta. Näin ei ole käynyt Ruotsissa, jossa ulkomailta värvätyt poimijat keräävät marjansa työsuhteessa.

Työsopimukset eivät SAK:n tietojen mukaan ole myöskään estäneet poimimista tai ajaneet alan yrittäjiä konkurssiin.

Työsopimuslain laajentaminen luonnonmarjanpoimijoihin ei koskisi kaikkia poimijoita. Ulkopuolelle jäisivät edelleen ne, joilla ei ole muuta tekemistä marjayrittäjän kanssa kuin myyntitapahtuma. Työsuhde ei siis ulottuisi koululaisiin, eläkeläisiin ja työssäkäyviin, jotka tähänkin asti ovat myyneet marjojaan yrityksille.

Ulkopuolelle jäisivät myös tänne sukuloimaan tulleet ulkomaalaiset, jotka samalla poimivat marjoja ja joilla on vapaus päättää, poimiako vaiko ei ja kenelle myydä marjat.

Lain ulottaminen luonnonmarjanpoimijoihin sen sijaan siistisi tilannetta. Se takaisi poimijoille vähimmäisansiot, työturvallisuuden ja -terveyshuollon sekä viranomaisvalvonnan.

Marjanpoimijoita tarvitaan. Suomalainen elintarviketeollisuus ei kaadu poimijoiden työsuhteisiin. Teollisuutemme olisi syytä ryhtyä miettimään asiaa – ei ole kenenkään edun mukaista, että ulkomaalaisten poimijoiden ongelmista väännetään kättä kesä kesän jälkeen.

Anu-Tuija Lehto
SAK:n lakimies

Kotimaan säteilypakolaiset

Tämä on uskomatonta mutta totta: monet ihmiset ovat joutuneet muuttamaan kodistaan pois mastosäteilyn takia. Niin minäkin.

Monet ovat joutuneet ulos työelämästä tietokoneiden langattomien wlan-yhteyksien takia, tai siksi että kaikilla muilla on aina kännykkä auki. Myös loisteputket ja energiansäästölamput tekevät todella pahaa magneettikenttää.

Etäluettava sähkömittari ja monet muut laitteet tekevät monen ihmisen elämän tai työelämän täysin mahdottomaksi.

Sähköherkkiä ja tai säteilyherkkiä on nykyään vähintään viisi prosenttia kaikista länsimaalaisista. Euroopan Neuvosto suosittaa mastosäteilyn vähentämistä ja Euroopan ympäristövirasto suosittaa säteilyn radikaalia vähentämistä.

Herkkiä kohteita pitäisi suojata, mutta mitä Suomi tekee? Lastensuojelun asemesta kouluihin tuodaan lisää langatonta säteilyä!

Elleivät Suomen päättäjät tajua tätä kamalaa langattoman teknologiahurmoksen seurausta, meille käy köpelösti. Aika pian näemme 30-vuotiaita muistisairaita, joiden loppuelämä kuluu suljetussa laitoksessa. Se vasta kalliiksi tuleekin.

Eduskunnassa on muutama viisas ihminen: Pohjois-Karjalasta Eero Reijonen (kepu), joka laati kysymyksen perus-palveluministeri Susanna Huoviselle (demari, jonka vastaus oli ihan potaskaa).

Ajan hermolla olevia kansanedustajia ovat myös Turun seudulta Eeva-Johanna Eloranta (viisas demari), Turun seudulta persujen Kike Elomaa, kokoomuksesta Leena Harkimo, ja RKP:sta Elisabeth Nauclér.

Mikäli kännykkä vähänkään kuumottaa korvaasi, niin se on ensimmäinen merkki siitä, että olet vaarassa sairastua säteilyherkkyyteen. Ota yhteyttä sähköherkkien yhdistykseen. (*www.suomensyh.fi* tai puh (09) 27 96 3680.)

Eva Jansson
FM
Kuru

VIERASKOLUMNI

”Luteita leijonalipussa”

Pitkäaikainen kokoomusvaikuttaja Heikki A. Ollila Kangasalta kirjoitti viime viikolla blogissaan otsikolla ”Luteita leijonalipussa”. Nyt voi jo arvata, että hän käsitteli puolueensa nuoriso-osaston kohua herättänyttä tuoretta poliittista ohjelmaa. Ollila liittyi siihen kokoomuspoliitikkojen pitkään listaan, jotka puolueensa sivistysperinteiden hengessä ovat sanoutuneet irti nuortensa linjasta.

Jos ei ole nuorena radikaali, ei voi olla vanhana konservatiivi, mainosti jo Churchill aikanaan. Omia töräytyksiä muistellen yhdyn sir Winstonin kokemusperäiseen ajatukseen.

Kepunuorten ajatusvaihtoa seuranneena olen pannut merkille, että omat republikaaninsa ne on joillakin radikaalin Alkionkin perillisillä. Historian tuntemus ei useinkaan taida olla nuoren aloittelevan poliitikon parhaita puolia.

Mutta miksi nuorten ajatusmaailmaa hallitsevat libertaristiset, yksilön mahdollisuuksia korostavat talousajatukset, kehitysavun torjuminen tai jopa syntyperään liittyvä puoliavoin rasismi? Onko kysymys vain politiikan sinikäyrästä, aatteiden vuoronperään vaihtuvasta rekyylistä vai normaalista isäkapinasta modernein termein ja mediajulkisuuden saattelemana?

Kokoomus on ollut 2000-luvun alun menestynein puolue. Se on onnistunut kaikkein tehokkaimmin hyödyntämään suomalaisten irtaantumisen vakituisesta poliittisesta parisuhteesta. Kokoomus tekee intohimoista trenditutkimusta, haistelee mielipiteitä, houkuttaa ja kosii liikkuvia äänestäjiä. Kannanotot ovat ajankohtaisia, askelen edellä, vastuuta vailla.

Benin (Zyskowiczin) talli on houkutellut ja kouluttanut nuoria onnistujia. Kovinkaan moni missijuontaja ei ole jättänyt ehdokkuutta kokoomuksen riveissä hyödyntämättä. Kokoomuslaisuus on ollut menestyksen synonyymi.

Kokoomuslaista – ja muutakin porvarillista – politiikkaa on suosinut vasemmiston puute. Meillä on kyllä demaripuolue, mutta sen liukuminen ayliikkeen pehmeäksi siiveksi on jättänyt markkinaliberalismin oven auki.

Kaiken piti olla hyvin, kunnes muuttuva ja häviävä työ järkytti perussuomalaisen populismin nousuun. Vaihtoehtojen puuttuessa nyt melskataan sillä, kuka on radikaalein oikeistolaisin.

Yksilöä nostamalla ja yhteisöä vähättelemällä viedään tila suurilta sukupolvikysymyksiltä. Kuka enää rohkenee nostaa maapallon lämpenemisen, miljardin ihmisen nälän, makean veden ehtymisen tai öljyn loppumisen asialistansa kärkeen? Minä tulee ennen meitä.

Vai onko todellakin niin, kuten Timo Soini arvioi, että suomalaisten suuri enemmistö on arvokonservatiiveja? Olemmeko tilaa saatuamme valmiita avoimesti flirttailemaan rasismilla tai vetämään persuedustaja James Hirvisaaren sanoin ”kikkarapäätä kuonoon”? Perussuomalaisista hurraata huudettiin kokoomusnuorille jo muun muassa Jussi Hallaahon kiihotuspykälää koskevan lakialoitteen muodossa.

Ainakaan tutkimus ei tue tätä Soinin väitettä – eikä sitä tue kokoomuksen kovan ytimen reaktiokaan. Yli puolet suomalaisista kannattaa tasa-arvoista avioliittolakiakin. Sitä voi poliittisen retoriikan näkökulmasta pitää jopa hämmentävän radikaalina tuloksena.

Edellinen kokoomuspresidenttimme Paasikivi totesi valloittavaan tyyliinsä, että ”kyllä Suomen kansa on sitten saatanan tyhmää kansaa”.

Arvelen hänen olevan väärässä, ainakin adjektiivin suhteen. Tietämätöntä se voi olla mutta ei tyhmää.

TIMO KAUNISTO
on alastarolainen talonpoika

timo.kaunisto63@gmail.com

VERKOSSA SANOTTUA

Etätyö ja gm keräsivät kommentteja

Liekö ollut väki sienimetsällä tai peltotöissä, sillä kuluneen viikon uutiset eivät kovin monta kommenttia keränneet.

Verkkolehdessä eniten kiinnosti uutinen (19.9.), jossa kerrottiin etätyöläisen vastaavan virkapuhelimeen maalaismaisemassa.

”Enpä piittaa tehdä etätöitä. Ekologisinta on tämmöinen lähityö mitä minä viljelijänä teen. Viljelijän etätyö on sitä, kun lähtee maatalous- ja rautakauppaan varaosia ostamaan”, kommentoi Marjaana.

”Työmatkani on talon ulkoportaiden verran ulkotyöpäivänä ja paperitöitä tehdessä kävelen viisi metriä keittiöstä toimistona toimivaan kamariin.”

Nimimerkki En ole orja pitää sanan etätyöläinen käyttöä suurena harhana.

”IT-touhu loi suomalaisista pelkkiä IT-orjia. Aina on kännykkä, läppäri tai joku vastaava kapistus, vaikka niiden käyttö ei olisikaan välttämätöntä. Ehdoton kielto kaikille IT-vekottimille kello 8–16 välille.”

Perjantain (20.9.) uutinen Kehnot sillat estävät kuljetuksia maaseudulla saivat Myyn kiukustumaan.

”Tuttu rekkamies tietää luetella lähikylistä kouralliseen tällaisia uusia painorajoituksia, jotka koskevat hänenkin autoaan täydellä kuormalla. Niin että tyhjällä voi mennä, mutta paluumatka on tultava toista reittiä.

”Laittaisivat sillat kuntoon tai antaisivat autokoon pysyä vanhallaan, ei maaseudulla kaivata yhtään enempää kiusantekoa.”

Suuret leipomot suosivat juureen leipomista, kerrottiin torstaina (19.9.)

Nimimerkki Ei oo helppua kertoi omista leipomiskokemuksistaan: ”Ei tarvitse hiivaa käyttää vaaleassakaan leivässä nykyään ollenkaan. Kokeilimme ensin tehdä taikinajuuren luonnonmenetelmällä ruisleipää varten ja kun se toimi hyvin, käytimme samaa juurta vaaleankin leivonnassa. Nyt on molemmille omansa ja erittäin makoisia ovat leivät.”

MT:n Facebook-seinän kuluneen viikon kommentoiduimpiin uutisiin lukeutuu MTK:n puheenjohtajan **Juha Marttilan** kanta muuntogeeniseen ruuan tuotantoon.

Marttilan kanssa ei juuri oltu samaa mieltä.

”Öykkäri ei saa olla, muttei myöskään tyhmä. Pitkässä juoksussa gm tulee paljon kalliimmaksi.”

“Any politician or scientist who tells you these gmo products are safe is either very stupid or lying.”

Marttilaa muistutettiin siitä, että tuottajien lisäksi kuluttajillakin pitää olla vapaus valita, haluaako hän syödä gm-ruokaa.

MAIJA ALA-SIURUA

Lukijalta-osasto

- Lukijalta-kirjoitukset voi toimittaa Maaseudun Tulevaisuuden toimitukseen postitse, sähköpostitse, faksilla tai tekstiviestillä.

- Toimituksen osoite on Maaseudun Tulevaisuus, PL 440, 00101 Helsinki.
- Faksinumero toimitukseen on (09) 694 3717. Kuoreen tai faksiin merkintä ”Lukijalta”.
- Sähköpostitse kirjeet lähetetään osoitteeseen *lukijalta@maaseuduntulevaisuus.fi*